

- 1813 / 1 - 98 / 99

Chambre des représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1998 - 1999 (*)

16 NOVEMBRE 1998

PROPOSITION DE LOI

**accordant aux repentis une immunité
pénale dans le cadre de la lutte
contre le crime organisé**

(Déposée par MM. Antoine Duquesne
et Jean-Paul Moerman)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

I. PREAMBULE

a) Ratio legis

Cette proposition de loi a pour objet de lutter efficacement contre la criminalité organisée, le grand banditisme et le terrorisme. Il se révèle, en effet, que les méthodes de recherche et de poursuite traditionnelles utilisées par les autorités judiciaires ne permettent pas, ou avec difficulté, d'éradiquer ces fléaux. C'est pourquoi, nous voulons faciliter le témoignage d'individus auteurs d'infractions graves et disposés à informer la justice sur le milieu criminel.

b) Définition

En d'autres termes, une personne prête à dévoiler des informations permettant la poursuite d'infractions graves se déroulant dans le cadre du crime organisé, pourra coopérer avec la justice, en se voyant accorder une immunité quant à la peine qu'elle pour-

(*) Cinquième session de la 49ème législature

- 1813 / 1 - 98 / 99

Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1998 - 1999 (*)

16 NOVEMBER 1998

WETSVOORSTEL

**tot verlening van strafrechtelijke
immunititeit aan spijtoptanten in het
raam van de strijd tegen de
georganiseerde misdaad**

(Ingediend door de heren Antoine Duquesne
en Jean-Paul Moerman)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

I. PREAMBULE

a) Ratio legis

Dit wetsvoorstel strekt ertoe de georganiseerde misdaad, het zwaar banditisme en het terrorisme doeltreffend te bestrijden. Gebleken is namelijk dat de traditionele opsporings- en vervolgingsmethodes die de rechterlijke overheden toepassen, die vormen van criminaliteit niet of met moeite kunnen uitroeien. Daarom is het onze bedoeling het personen die zelf ernstige misdrijven hebben gepleegd, maar die bereid zijn de justitie in te lichten over het misdaadmilieu, makkelijker te maken om te getuigen.

b) Definitie

Iemand die met andere woorden bereid is informatie te onthullen aan de hand waarvan ernstige misdrijven kunnen worden vervolgd die in het raam van de georganiseerde misdaad werden gepleegd, zal met de justitie kunnen samenwerken en strafrechte-

(*) Vijfde zitting van de 49ste zittingsperiode

rait encourir si elle devait avouer sa participation à des faits délictueux et/ou criminels.

L'immunité pénale pourra être également accordée à des personnes déjà condamnées. Elle porterait alors sur les modalités d'exécution de la peine.

c) Mesures d'exception

Etant donné que la réglementation sur les repentis constitue un régime dérogatoire au principe qui gouverne le régime des poursuites et d'exécution des peines dans notre droit, il convient de l'organiser par la loi et d'en souligner le caractère exceptionnel. Une telle mesure doit permettre de prévenir et/ou d'empêcher le développement de nombreux faits liés à la grande criminalité organisée.

d) Inefficacité de la situation actuelle

Dans l'état actuel de la législation, le repentis ne peut se voir offrir la garantie ferme et absolue que les poursuites ou l'exécution de sa peine ne seront pas continuées après l'obtention des informations nécessaires. L'absence d'une telle garantie en cas de révélation d'un repentis n'est pas de nature à susciter des témoignages permettant l'élucidation d'infractions graves.

e) Le but de la loi et les interrogations qu'elle suscite

Légiférer dans ce domaine est délicat, il convient de faire preuve d'une extrême prudence. Une telle réglementation doit être l'ultime recours, l'ultime solution. Il ne peut être question d'organiser la délation généralisée avec comme récompense l'impunité. Un tel régime doit être justifié par l'état de nécessité et doit permettre d'enrayer le phénomène de la grande criminalité qui mine de plus en plus nos démocraties.

Nous sommes tout à fait conscients des risques liés à ce type de collaboration et des interrogations éthiques qu'elle soulève. Il est primordial que la législation envisagée prévienne des garde-fous et des garanties strictes permettant sa mise en oeuvre dans le parfait respect des droits des individus et de la collectivité.

lijke immuniteit genieten voor de straf waartoe hij zou kunnen worden veroordeeld indien hij zijn deelname aan strafbare of criminele feiten bekend.

Strafrechtelijke immuniteit zal ook kunnen worden verleend aan personen die reeds een veroordeling hebben opgelopen. Ze zal in dat geval betrekking hebben op de uitvoering van de straf.

c) Uitzonderingsbepalingen

Aangezien de regelgeving met betrekking tot de spijtoptanten afwijkt van het principe dat in ons recht voor vervolging en strafuitvoering geldt, dient de wet die regelgeving te organiseren en het uitzonderlijke karakter ervan te beklemtonen. Dankzij een dergelijke maatregel moet kunnen worden voorkomen dat het grote aantal feiten die met de zware georganiseerde misdaad te maken hebben, zich nog uitbreidt.

d) Onwerkzaamheid van de vigerende wetgeving

Volgens de vigerende wetgeving kan de spijtoptant niet de stellige en absolute garantie krijgen dat de vervolging of de strafuitvoering niet zullen worden voortgezet nadat hij de nodige informatie heeft verstrekt. Dat een spijtoptant die garantie niet heeft wanneer hij een onthulling doet, zet niet bepaald aan tot getuigenissen aan de hand waarvan ernstige misdrijven kunnen worden opgehelderd.

e) Doel van de wet en vragen die ze doet rijzen

Op dat terrein wetgevend werk verrichten is een kiese zaak. Uiterste voorzichtigheid is hier geboden. Een soortgelijke reglementering moet het laatste redmiddel, de ultieme oplossing zijn. Er kan geen sprake van zijn algemene verklikking te organiseren en die met straffeloosheid te belonen. Zo'n regeling moet door noodzaak worden verantwoord en moet het mogelijk maken het verschijnsel van de zware criminaliteit dat onze democratieën steeds verder ondermijnt, in te dijken.

Wij zijn ons ten volle bewust van de gevaren die aan dit soort van samenwerking verbonden zijn, alsook van de ethische vragen die ze oproept. Het is van wezenlijk belang dat de in uitzicht gestelde wetgeving grenzen stelt en ijzersterke garanties biedt dat de rechten van het individu en van de samenleving onverkort in acht zullen worden genomen.

f) *Droit comparé*

De nombreux pays ont déjà adopté sous des formes diverses et à des degrés différents le principe de l'immunité pénale. L'exemple le plus connu est celui de l'Italie. Ce faisant, l'utilité d'une telle réglementation apparaît évidente et démontre si besoin en est que la problématique de la grande criminalité n'est pas un épiphénomène limité à la seule Belgique. Elle doit être combattue avec des moyens adéquats, efficaces et performants.

II. CONDITIONS REQUISESa) *Hypothèses où la loi doit s'appliquer*

L'application de la réglementation sur les repentis implique nécessairement et obligatoirement que l'ordre public soit menacé gravement et que des infractions ont ou vont être commises.

Cette législation ne doit pas être utilisée lorsque les moyens traditionnels d'investigation permettent de lutter efficacement contre la criminalité organisée. Elle doit permettre la découverte et/ou la répression d'infractions qui n'auraient pas été portées à la connaissance des autorités ou qui n'auraient pu être poursuivies sans les révélations du repentis.

Le candidat repentis doit, lorsqu'il fait ses révélations aux autorités judiciaires, faire acter par celles-ci dans son procès-verbal d'audition qu'il demande à bénéficier d'une immunité pénale en échange de ses informations.

Ce faisant, il aura la certitude que sa demande d'immunité pénale, pour autant qu'elle ne soit pas manifestement non fondée, sera examinée par une chambre spéciale instaurée auprès de chaque cour d'appel. Cette mention faite dans le procès-verbal d'audition entraînera l'obligation pour les autorités judiciaires de transmettre le dossier à la chambre spéciale.

b) *Etendue de l'immunité pénale*

L'immunité pénale pourra porter sur tout ou partie des infractions commises par le repentis. Le choix pourra être fait d'exonérer le repentis des conséquences pénales de l'ensemble ou d'une partie des infractions qu'il a commises. L'immunité pénale aura alors pour effet, si les infractions commises par le candidat repentis n'ont pas fait l'objet d'un renvoi devant une juridiction de fond, d'éteindre l'action publique. Rien n'empêche, en effet, que la loi instaure un nouveau mode d'extinction de l'action publique, même

f) *Rechtsvergelijking*

Tal van landen hebben reeds in diverse vormen en gradaties het beginsel van de strafrechtelijke immuniteit ingevoerd. Het bekendste voorbeeld is dat van Italië. Het nut van zo'n regelgeving lijkt evident en toont, indien zulks nog nodig mocht zijn, aan dat de problematiek van de zware criminaliteit geen randverschijnsel is dat zich alleen tot België beperkt. Ze moet met gepaste, doeltreffende en performante middelen worden bestreden.

II. VOORWAARDENa) *Gevallen waarin de wet van toepassing zou moeten zijn*

De toepassing van de regelgeving op de spijtoptanten houdt noodzakelijkerwijze en verplicht in dat de openbare orde ernstig wordt bedreigd en dat strafbare feiten werden of zullen worden gepleegd.

Op deze wetgeving mag geen beroep worden gedaan wanneer de georganiseerde misdaad met de traditionele onderzoeksmiddelen doeltreffend kan worden bestreden. Ze moet het mogelijk maken misdrijven op te sporen en/of te bestraffen waarvan de overheid geen kennis zou hebben gehad of die niet hadden kunnen worden vervolgd zonder de onthullingen van de spijtoptant.

Wanneer de spijtoptant zijn onthullingen doet aan de rechterlijke overheid, moet hij in het proces-verbaal van zijn verhoor laten opnemen dat hij in ruil voor zijn informatie strafrechtelijke immuniteit vraagt.

Op die manier zal hij er zeker van zijn dat zijn verzoek om strafrechtelijke immuniteit, voor zover het niet kennelijk ongegrond is, zal worden onderzocht door een bijzondere kamer die bij elk hof van beroep wordt ingesteld. Die vermelding in het proces-verbaal van het verhoor zal de rechterlijke overheid ertoe verplichten het dossier aan de bijzondere kamer over te zenden.

b) *Werkingsfeer van de strafrechtelijke immuniteit*

De strafrechtelijke immuniteit kan betrekking hebben op alle of een deel van de misdrijven die de spijtoptant heeft gepleegd. De spijtoptant kan worden vrijgesteld van de strafrechtelijke gevolgen van alle of een deel van de misdrijven die hij heeft gepleegd. De strafrechtelijke immuniteit zal in dat geval tot gevolg hebben dat de strafvordering vervalt wanneer de kandidaat-spijtoptant voor de feiten die hij heeft gepleegd niet voor de feitenrechter is gebracht. Niets belet immers dat de wet voorziet in

en matière criminelle, au niveau de l'information judiciaire ou de l'instruction.

La saisine de la chambre spéciale, pour autant qu'elle intervienne avant qu'en application de l'article 231 du Code d'instruction criminelle, la chambre des mises en accusation ait autorisé le renvoi de l'inculpé aux Assises, ne contrevient pas au prescrit de l'article 150 de la Constitution.

L'immunité pénale pourra également, si le candidat repenté fait l'objet d'une condamnation définitive, porter sur les modalités d'exécution de la peine qui lui a été infligée. Dans ce cadre, nous ne nous situons plus au stade de l'exercice de l'action publique et il ne peut plus dès lors être question d'extinction de celle-ci. L'immunité pénale aura en conséquence un caractère irrévocable quant aux avantages accordés.

En égard, en matière criminelle, au prescrit de l'article 150 de la Constitution et, en toute matière, à la nécessité d'éviter de troubler la sérénité des débats, la demande d'immunité pénale ne pourra pas être formulée tant qu'une juridiction de fond est saisie des infractions commises par le candidat repenté.

c) Gravité de l'infraction dénoncée

L'infraction découverte grâce aux révélations faites par le repenté doit présenter un degré de gravité important. Cette appréciation sera faite par l'autorité judiciaire chargée d'apprécier l'opportunité d'accorder une immunité pénale. Elle se fera au cas par cas. Il est en effet difficile d'édicter des règles précises en la matière sous peine de restreindre l'efficacité de la loi et d'en rendre son application difficile.

Toutefois, en vue d'éviter certains abus, il est important de poser certaines limites. Cette appréciation ne peut être arbitraire. Elle doit être guidée par des éléments objectifs qui tiennent compte du but poursuivi par la loi. Dans cet esprit, il doit être impossible d'utiliser la présente réglementation lorsque l'infraction commise par le repenté est aussi grave que l'infraction découverte grâce à ses révélations.

Pour apprécier la gravité des infractions concurrentes, il pourra être tenu compte du taux de la peine des infractions respectives, de l'intérêt général pour la société de poursuivre ces infractions, ainsi que de

een nieuwe vorm van verval van strafvordering, zelfs in strafzaken, in het stadium van het gerechtelijk opsporingsonderzoek of het gerechtelijk onderzoek.

Dat de zaak aanhangig wordt gemaakt bij de bijzondere kamer, voor zover die optreedt voordat de kamer van inbeschuldigingstelling met toepassing van artikel 231 van het Wetboek van strafvordering de verwijzing van de verdachte naar het hof van assisen heeft toegestaan, is niet in strijd met het bepaalde in artikel 150 van de Grondwet.

Wanneer de kandidaat-spijtoptant reeds definitief werd veroordeeld, kan de strafrechtelijke immunititeit ook betrekking hebben op de uitvoering van de straf die hem werd opgelegd. In dat geval bevinden wij ons niet langer in het stadium van de uitvoering van de strafvordering, waardoor er dus geen sprake meer van kan zijn dat die strafvordering vervalt. De voordelen die ingevolge de strafrechtelijke immunititeit worden toegekend, kunnen bijgevolg niet meer ongedaan worden gemaakt.

Gelet op de in strafzaken geldende bepalingen van artikel 150 van de Grondwet, en, in het algemeen, op de noodzaak te voorkomen dat de sereniteit van de debatten wordt verstoord, kan het verzoek om strafrechtelijke immunititeit niet worden gedaan zolang de door de spijtoptant gepleegde strafbare feiten bij de feitenrechter aanhangig zijn.

c) Ernst van het aangegeven misdrijf

Het misdrijf dat dankzij de onthullingen van de spijtoptant wordt ontdekt, moet voldoende ernstig zijn. Daarover zal worden geoordeeld door de rechterlijke overheid die ermee belast is af te wegen of strafrechtelijke immunititeit moet worden verleend. Ze zal zulks geval per geval bekijken. Het is namelijk moeilijk om ter zake precieze regels uit te vaardigen, aangezien de wet op die manier minder doeltreffend en moeilijker toepasbaar dreigt te worden.

Om evenwel bepaalde misbruiken te voorkomen, dienen een aantal grenzen te worden gesteld. De beoordeling mag niet willekeurig zijn. Ze moet gebaseerd zijn op objectieve elementen die rekening houden met het door de wet nagestreefde doel. Op deze regelgeving kan dan ook onmogelijk een beroep worden gedaan wanneer het misdrijf dat de spijtoptant heeft gepleegd, even ernstig is als het misdrijf dat dankzij zijn onthullingen werd ontdekt.

Teneinde de ernst van de samen voorkomende misdrijven in te schatten, kan rekening worden gehouden met de strafmaat die op de respectieve misdrijven staat, met het algemeen belang dat de vervolging

la peine déjà subie si les révélations ont été faites par un candidat repentí déjà condamné.

d) Lien entre l'infraction dénoncée et l'infraction commise par le candidat repentí

Aucun lien direct entre l'infraction commise par le candidat repentí et l'infraction dénoncée par lui n'est exigé.

e) Causes d'exclusion

Il doit être également envisagé que certaines infractions présentant un degré de gravité extrême dans le chef de candidats repentis ne puissent faire l'objet d'une immunité pénale. Il est à notre sens des crimes qui s'accommoderaient mal d'une immunité pénale, soit en raison de l'incompréhension et de l'émoi qu'une telle immunité pourrait susciter dans le chef de la population, soit en raison des intérêts supérieurs en jeu ne pouvant souffrir aucune exception.

Il conviendra en conséquence de procéder à une énumération stricte et limitative des causes d'exclusion d'application de la loi (par exemple : atteintes à la personne du Roi, crimes portant atteinte à la sécurité nationale, crimes de sang, faits de mœurs).

f) Les victimes du repentí

Il est évidemment primordial que la victime des agissements infractionnels du candidat repentí soit dédommagée financièrement si elle a subi un préjudice.

L'indemnisation des victimes est un principe qui ne peut souffrir aucune exception pour d'évidentes raisons de justice sociale.

g) Quand les révélations doivent-elles être faites ?

Les révélations faites par le candidat repentí à charge des personnes dénoncées et portant sur des infractions connues (se situant soit au stade de l'information judiciaire ou de l'instruction) ou inconnues de la justice devront être faites impérativement avant que ces infractions ne fassent l'objet d'un renvoi devant une juridiction de fond.

van die misdrijven voor de samenleving heeft, alsook met de reeds uitgezeten straf wanneer de onthullingen werden gedaan door een kandidaat-spijtoptant die reeds werd veroordeeld.

d) Verband tussen het aangegeven misdrijf en het door de kandidaat-spijtoptant gepleegde misdrijf

Tussen het misdrijf dat de kandidaat-spijtoptant aangeeft en het misdrijf dat hij heeft gepleegd is geen enkel rechtstreeks verband vereist.

e) Uitsluitingsgronden

Ook moet voor ogen worden gehouden dat voor sommige uiterst zware misdrijven die door de kandidaat-spijtoptanten zijn gepleegd, geen strafrechtelijke immunititeit kan worden verleend. Er zijn ons inziens misdaden waarvoor bezwaarlijk strafrechtelijke immunititeit kan worden verleend, hetzij wegens het onbegrip en de beroering die zulks zou kunnen teweegbrengen bij de bevolking, hetzij wegens de hogere belangen die op het spel staan en waarvoor geen uitzondering kan worden gemaakt.

Bijgevolg zal een strikte en beperkende opsomming moeten worden gemaakt van de gronden van uitsluiting van de toepassing van de wet (bijvoorbeeld : aanslagen op de persoon van de Koning, misdaden tegen de nationale veiligheid, moord, zedenfeiten).

f) De slachtoffers van de spijtoptant

Het is uiteraard van het grootste belang dat het slachtoffer van de misdrijven van de kandidaat-spijtoptant schadeloos wordt gesteld indien het schade heeft geleden.

De schadeloosstelling van de slachtoffers is een principe waarop, om voor de hand liggende redenen van sociale rechtvaardigheid, geen uitzonderingen kunnen worden gemaakt.

g) Wanneer moeten de onthullingen worden gedaan ?

De onthullingen die de kandidaat-spijtoptant doet ten laste van de aangegeven personen en die betrekking hebben op misdrijven die bij het gerecht bekend (omdat ze zich in het stadium van het gerechtelijk vooronderzoek of het gerechtelijk onderzoek bevinden) of onbekend zijn, moeten worden gedaan vóór die misdrijven naar een feitenrechter worden verwezen.

h) *Exigence au niveau des révélations*

Il est impératif que les renseignements divulgués par le candidat repentant soient fiables, complets, sincères et révélateurs. Le candidat repentant doit justifier l'immunité pénale qui lui est accordée. Ses motivations doivent être saines et dictées par le seul souci d'apporter une aide efficace à la lutte contre le crime organisé. Il doit avoir pour but d'empêcher la commission d'infractions et/ou de permettre la poursuite d'infractions déjà consommées.

En outre, il faut éviter que le repentant n'obtienne une immunité pénale alors qu'il n'a pu fournir à la justice que des informations peu intéressantes, inutiles ou volontairement erronées.

Il va de soi que le jugement porté sur la fiabilité des révélations devra se faire au cas par cas, en fonction des éléments de la cause. Il est impossible en la matière d'édicter des canons permettant une telle appréciation.

III. CONTROLE JUDICIAIRE

a) *Justification*

Un mécanisme de contrôle, tant des avantages accordés au repentant que de la fiabilité de ses révélations, doit être mis en place.

Ce contrôle doit être confié au seul pouvoir judiciaire qui est le seul habilité à décider du sort des poursuites pénales ainsi que de l'exécution des peines, et qui est le plus à même de garantir le respect des intérêts des différentes parties concernées par l'éventualité d'une immunité pénale (le candidat repentant, les parties civiles, le prévenu poursuivi suite aux révélations du candidat repentant, la société et plus généralement l'intérêt public).

Cette grande diversité des intérêts à protéger implique selon nous que ce pouvoir de contrôle ne soit pas confié au seul ministère public, mais bien à une juridiction pénale indépendante.

Cette juridiction pénale ne pourra être la juridiction d'instruction ou de fond qui aura à connaître des infractions poursuivies suite aux révélations faites par le repentant, et ce pour d'évidentes raisons d'impartialité et d'efficacité judiciaire.

h) *Vereiste op het stuk van de onthullingen*

Het is absoluut noodzakelijk dat de door de kandidaat-spijtoptant bekendgemaakte inlichtingen betrouwbaar, volledig, oprecht en onthullend zijn. De kandidaat-spijtoptant moet bewijzen dat het feit dat hem strafrechtelijke immuniteit wordt verleend gegrond is. Zijn beweegredenen moeten gezond zijn en uitsluitend zijn ingegeven door de wens op doeltreffende wijze bij te dragen tot de bestrijding van de georganiseerde misdaad. Zijn doel moet erin bestaan het plegen van misdrijven te beletten en/of het vervolgen van reeds voltrokken misdrijven mogelijk te maken.

Voorts moet worden vermeden dat aan de spijtoptant strafrechtelijke immuniteit wordt verleend terwijl hij aan het gerecht slechts weinig interessante, nutteloze of willens onjuiste inlichtingen heeft verstrekt.

Het is duidelijk dat de betrouwbaarheid van de onthullingen geval per geval zal moeten worden getoetst, naar gelang van de gegevens van de zaak. Het is terzake onmogelijk om regels uit te vaardigen die zulk een toetsing mogelijk maken.

III. GERECHTELIJKE CONTROLE

a) *Verantwoording*

Er moet worden gezorgd voor een controle van de aan de spijtoptant toegekende voordelen en van de betrouwbaarheid van zijn onthullingen.

Die controle moet uitsluitend aan de rechterlijke macht worden toevertrouwd, die er als enige toe gemachtigd is te beslissen over de strafvervolgning en de strafuitvoering, en die het best geschikt is om de inachtneming te waarborgen van de belangen van de verschillende partijen (de kandidaat-spijtoptant, de burgerlijke partijen, de beklaagde die als gevolg van de onthullingen van de kandidaat-spijtoptant wordt vervolgd, de samenleving en meer in het algemeen het openbaar belang) die bij een eventuele verlening van strafrechtelijke immuniteit betrokken zijn.

Die grote verscheidenheid aan belangen die moeten worden gevrijwaard, vereist volgens ons dat die controlebevoegdheid niet aan het openbaar ministerie alleen, maar aan een onafhankelijk strafrechtelijk college wordt opgedragen.

Om voor de hand liggende redenen van onpartijdigheid en gerechtelijke doeltreffendheid mag dat strafrechtelijk college niet het onderzoekscollège of de feitenrechter zijn die kennis zal moeten nemen van de misdrijven die als gevolg van de onthullingen van de spijtoptant worden vervolgd.

Ces juridictions d'instruction et de fond devront seulement apprécier la véracité des révélations faites par le candidat repentí et décider si elles peuvent servir de fondement à des poursuites et à une condamnation.

b) Composition

C'est pourquoi la présente proposition de loi instaure une chambre spéciale auprès de chaque cour d'appel. Elle sera composée d'un conseiller et d'un membre du parquet général.

Les membres de la chambre spéciale sont désignés en fonction de leur expérience ainsi que de la loyauté et de l'intégrité dont ils ont toujours fait preuve à l'estime de leurs pairs et sur présentation de ceux-ci.

Les membres de la chambre spéciale ainsi constituée sont désignés :

- pour les conseillers, par les cours d'appel sur proposition de dix conseillers tirés au sort par le premier président de la Cour de cassation parmi les conseillers du ressort de ladite cour d'appel;

- pour les membres du parquet, sur proposition du procureur général du ressort de la cour d'appel.

L'acte de présentation et ses motifs seront soumis à l'avis du Conseil supérieur de la Justice nouvellement créé. Le dossier sera ensuite transmis sans délai au ministre de la Justice pour nomination. Le mandat ainsi conféré à ces chambres spéciales sera valable pour une durée de quatre ans non renouvelable.

c) Procédure

Le conseiller de la chambre spéciale se prononcera par voie d'arrêt motivé sur l'opportunité d'accorder une immunité pénale, après avoir entendu préalablement en son rapport le ministère public et le repentí éventuellement accompagné de son conseil.

En cas d'octroi de l'immunité pénale, le conseiller devra préciser en échange de quelles informations elle a été accordée, en fixer l'étendue et éventuellement statuer, si la demande lui en est faite, sur les mesures de protection sollicitées par le candidat repentí pour lui et sa famille.

Dat onderzoekscollège en de feitenrechter zullen alleen de waarachtigheid van de onthullingen van de kandidaat-spijtoptant moeten beoordelen en bepalen of ze kunnen dienen als grondslag voor vervolging en een veroordeling.

b) Samenstelling

Daarom wordt door dit wetsvoorstel bij elk hof van beroep een bijzondere kamer ingesteld, die zal bestaan uit één raadsheer en één lid van het parket-generaal.

De leden van de bijzondere kamer worden aangewezen op grond van hun ervaring en van de eerlijkheid en de rechtschapenheid waarvan ze steeds blijk hebben gegeven, op grond van de achting van hun ambtgenoten en op dier voordracht.

De leden van de aldus samengestelde bijzondere kamer worden aangewezen :

- wat de raadsheren betreft, door de hoven van beroep op voorstel van de tien raadsheren die door de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie worden geloot uit de raadsheren van het rechtsgebied van het bedoelde hof van beroep;

- wat de leden van het parket betreft, op voorstel van de procureur-generaal van het rechtsgebied van het hof van beroep.

De akte van voordracht en de redenen worden voor advies voorgelegd aan de pas opgerichte Hoge Raad voor de Justitie. Het dossier wordt vervolgens onverwijld overgezonden aan de minister van Justitie, met het oog op de benoeming. Het aldus aan die bijzondere kamer opgedragen mandaat zal geldig zijn voor een duur van vier jaar, die niet kan worden hernieuwd.

c) Procedure

De raadsheer van de bijzondere kamer zal bij wege van een met redenen omkleed arrest uitspraak doen over de raadzaamheid van het verlenen van strafrechtelijke immunititeit, nadat hij vooraf het verslag van het openbaar ministerie en van de spijtoptant, eventueel vergezeld van zijn raadsman, heeft gehoord.

Ingeval strafrechtelijke immunititeit wordt verleend, zal de raadsheer nader moeten omschrijven in ruil waarvoor ze is verleend, de draagwijdte ervan moeten bepalen en eventueel, indien hem daarom wordt verzocht, uitspraak moeten doen over de door de kandidaat-spijtoptant gevraagde beschermende maatregelen voor hem en zijn familie.

IV. PRECAUTIONS

a) *Contour de l'immunité*

L'arrêt prononcé devra déterminer explicitement quelles infractions bénéficieront d'une immunité pénale et en échange de quelles informations.

Deux solutions sont possibles : soit il prendra en considération toutes les infractions commises par le candidat repentí, soit seulement des infractions particulières et bien déterminées.

Dans l'hypothèse où les révélations seraient faites après condamnation, l'arrêt devra spécifier les avantages accordés au candidat repentí au niveau de l'exécution de sa peine. A cet égard, le candidat repentí pourra bénéficier des mesures suivantes, sans que cette liste soit limitative : congé pénitentiaire, libération anticipée, non-exécution de la peine, régime de semi-liberté, choix de l'établissement pénitentiaire, promesse d'un avis favorable dans le cadre d'une demande de libération conditionnelle...

L'étendue de l'immunité pénale sera à notre sens souvent fonction de l'importance des révélations faites par le candidat repentí. Plus elles seront conséquentes, plus l'immunité pourra être étendue.

b) *Contrôle de la véracité des révélations*

Les révélations du repentí doivent être fiables, sincères, complètes et révélatrices. De surcroît, le repentí qui fournit des informations à charge d'un individu ne peut nullement l'en avertir afin qu'il puisse se soustraire à l'action de la justice.

Cette appréciation sera portée au cas par cas par la juridiction compétente. Il est, comme nous l'avons déjà signalé, difficile d'édicter des standards permettant de définir strictement les contours d'une telle appréciation.

Toutefois, il est certain que la chambre spéciale prendra en compte, pour apprécier la véracité des révélations, le fait que celles-ci ont pu être corroborées ou non par d'autres indices lors de l'information judiciaire ou de l'instruction ouverte à charge des personnes dénoncées (preuves matérielles, autres témoignages...).

Nous trouvons dès lors en ce critère d'appréciation, une des raisons qui pousse à ce que les révélations du

IV. VOORZORGEN

a) *Afbakening van de immuniteit*

Het gewezen arrest zal uitdrukkelijk moeten bepalen voor welke misdrijven strafrechtelijke immuniteit zal worden verleend en in ruil voor welke inlichtingen.

Er zijn twee mogelijke oplossingen : het arrest zal ofwel alle door de kandidaat-spijtoptant gepleegde misdrijven, ofwel bijzondere en welbepaalde misdrijven in aanmerking nemen.

Ingeval de onthullingen zouden worden gedaan na een veroordeling dient het arrest de aan de kandidaat-spijtoptant toegekende voordelen op het stuk van de uitvoering van zijn straf nader te bepalen. De kandidaat-spijtoptant zal terzake de volgende maatregelen kunnen genieten, zonder dat die lijst beperkend is : penitentiair verlof, vervroegde invrijheidstelling, niet-uitvoering van de straf, regime van halve vrijheid, keuze van de strafinrichting, belofte van een gunstig advies in het kader van een verzoek om voorwaardelijke invrijheidstelling, ...

De omvang van de strafrechtelijke immuniteit zal ons inziens vaak afhangen van het belang van de onthullingen van de kandidaat-spijtoptant. Hoe belangwekkender ze zijn, hoe ruimer de immuniteit kan zijn.

b) *Controle van het waarheidsgehalte van de onthullingen*

De door de spijtoptant verstrekte informatie moet betrouwbaar, oprecht, volledig en onthullend zijn. Bovendien mag een spijtoptant die onthullingen over iemand doet, de betrokkene daar niet van op de hoogte brengen, zodat die zich alsnog aan een berechting kan onttrekken.

De bevoegde rechtbank beoordeelt een en ander geval per geval. Zoals wij al hebben aangestipt, ligt het moeilijk om standaardregels uit te vaardigen, op grond waarvan kan worden bepaald hoe ver men precies bij zulke beoordeling mag gaan.

Niettemin staat het vast dat de bijzondere kamer, bij de beoordeling van het waarheidsgehalte, rekening zal houden met de vraag of de onthullingen in de loop van het gerechtelijk vooronderzoek of het gerechtelijk onderzoek dat tegen de aangegeven personen is ingesteld, al dan niet zijn gestaafd door andere aanwijzingen (materiële bewijzen, andere getuigenissen,...).

Dat evaluatiecriterium verschaft ons een van de argumenten om ervoor te pleiten dat de spijtoptant

repenti soient faites au plus tard avant le renvoi des infractions dénoncées devant une juridiction de fond.

c) L'indemnisation des victimes du candidat repent

L'immunité pénale ne pourra être accordée que si les parties civiles (victimes du candidat repent) déclarées et identifiables (ce qui sera automatiquement le cas si le candidat repent a déjà été condamné par une juridiction de fond pour les infractions commises par lui) ont été dédommagées à concurrence de leur préjudice.

De même, si une partie civile devait se déclarer après que l'immunité pénale eut été accordée, elle pourra toujours faire valoir ses droits. Dans cette optique, il conviendra de mettre en place un système efficace permettant d'identifier le plus rapidement possible les éventuelles parties civiles.

Si le principe de l'indemnisation des parties civiles est un principe acquis qui ne peut souffrir aucune exception, sa mise en oeuvre quant à elle pose des problèmes concrets et suscite des interrogations.

On risque souvent d'être confronté à des candidats repentis qui n'auront pas ou peu les moyens financiers d'indemniser leurs victimes. De surcroît, imposer l'obligation pour les candidats repentis d'indemniser leurs victimes est grandement incompatible avec des mesures de protection qui leur seraient éventuellement accordées. En effet, imaginons qu'une nouvelle identité leur soit accordée, il se posera alors la question de savoir comment les parties civiles pourront récupérer les sommes qui leur sont dues sans mettre en danger la sécurité des candidats repentis et de leur famille.

Exiger comme préalable obligatoire à l'octroi d'une immunité pénale l'indemnisation par les candidats repentis de leurs victimes est selon nous de nature à rendre l'application de la loi difficile alors qu'elle doit garder son aspect attractif et stimulant.

En conclusion, afin de permettre une totale efficacité de la loi, il conviendra de créer un fonds spécial auprès du ministère de la Justice, lequel sera chargé d'indemniser les victimes du candidat repent.

Ce système d'indemnisation automatique des parties civiles par l'Etat présente l'avantage substantiel de crédibiliser l'institution de l'immunité pénale

zijn onthullingen uiterlijk moet hebben gedaan vóór de aangegeven misdrijven worden voorgelegd aan een feitenrechter.

c) Schadeloosstelling van de slachtoffers van de kandidaat-spijtoptant

Strafrechtelijke immunititeit kan pas worden verleend na schadeloosstelling, overeenkomstig de geleden schade, van de burgerlijke partijen; het gaat hier om de slachtoffers van de kandidaat-spijtoptant die zich als burgerlijke partij hebben aangemeld en die identificeerbaar zijn (wat automatisch het geval is indien de kandidaat-spijtoptant al door een feitenrechter is veroordeeld op grond van de misdrijven die hij heeft gepleegd).

Ook een burgerlijke partij die zich pas zou aanmelden nadat al strafrechtelijke immunititeit werd verleend, kan nog steeds haar rechten doen gelden. Daartoe is het raadzaam een doeltreffende regeling in te voeren, waardoor de eventuele burgerlijke partijen zo spoedig mogelijk kunnen worden geïdentificeerd.

Het beginsel van de schadeloosstelling van de burgerlijke partijen mag dan wel een verworvenheid zijn waarop geen uitzonderingen kunnen worden toegepast, dat neemt niet weg dat de tenuitvoerlegging ervan concrete problemen en vragen doet rijzen.

Niet zelden loopt men het risico te maken te krijgen met kandidaat-spijtoptanten die geen of onvoldoende middelen hebben om hun slachtoffers te vergoeden. Bovendien valt een verplichting voor de kandidaat-spijtoptanten om hun slachtoffers te vergoeden, nauwelijks te rijmen met de beschermingsmaatregelen die zij eventueel kunnen genieten. Laten we bijvoorbeeld veronderstellen dat zij een nieuwe identiteit krijgen. Het is dan de vraag hoe de burgerlijke partijen de hun verschuldigde bedragen kunnen terugvorderen, zonder de veiligheid van de kandidaat-spijtoptanten en hun familie in gevaar te brengen.

Als dwingende voorwaarde stellen dat de kandidaat-spijtoptanten eerst hun slachtoffers moeten vergoeden en pas dan strafrechtelijke immunititeit kunnen genieten, bemoeilijkt in onze ogen de toepassing van de wet, terwijl die net een interessante mogelijkheid moet bieden en stimulerend moet werken.

Teneinde de wet optimaal effect te doen sorteren, moet, tot besluit, een bijzonder fonds worden opgericht bij het ministerie van Justitie. De slachtoffers van de kandidaat-spijtoptant zullen hun vergoeding uit dat fonds krijgen.

Het stelsel waarbij de burgerlijke partijen automatisch een vergoeding van de Staat krijgen, heeft als wezenlijk voordeel dat de strafrechtelijke immu-

auprès des justiciables en renforçant l'idée que si elle présente une utilité sociale et judiciaire, elle doit néanmoins assurer la protection des victimes en leur assurant une indemnisation rapide de leur préjudice.

A l'inverse, ce système ne doit pas avoir un effet pervers et susciter auprès des candidats repentis l'idée selon laquelle, par le biais de l'immunité pénale, ils seraient exonérés de toute responsabilité financière alors qu'ils disposeraient de revenus importants permettant l'indemnisation complète de leurs victimes.

A cet effet, il convient de prévoir que l'Etat sera subrogé aux droits et obligations des parties civiles, ce qui lui permettra, s'il l'estime nécessaire, de se retourner contre le repenté pour obtenir le remboursement des sommes qu'il a payées pour lui. L'Etat disposera, pour l'exercice de ce droit, d'un pouvoir discrétionnaire.

Pour apprécier l'utilité d'un tel recours, on pourra prendre en considération : l'étendue des révélations faites par le candidat repenté, l'importance de ses revenus tant mobiliers qu'immobiliers, le fait qu'il ait ou non bénéficié de mesures de protection, l'importance du préjudice subi par les parties civiles, etc.

d) *Le débat contradictoire*

L'arrêt prononçant l'immunité pénale, ainsi que le témoignage du repenté, doivent être versés au dossier pénal ouvert à charge des personnes dénoncées par le candidat repenté.

En procédant de la sorte, le juge qui utilisera le témoignage comme moyen de preuve est averti d'abord du fait que ledit témoignage a été recueilli dans le cadre de la réglementation sur les repentis et ensuite de la nature et du contenu de l'accord. Il serait inacceptable que le juge prenne en considération un témoignage et l'utilise sans pouvoir juger de la fiabilité de cette déclaration et de son origine.

La présence de ces pièces dans le dossier pénal permettra le débat contradictoire entre les parties au procès et plus particulièrement dans le chef de la personne dénoncée.

e) *Preuve légale*

L'immunité prononcée ne pourra être remise en question par les juges d'instruction et du fond

nitéit als regeling geloofwaardiger overkomt bij de rechtzoekenden. Tevens schraagt een en ander de idee volgens welke die vrijstelling nuttig is op sociaal en gerechtelijk vlak, maar tegelijk garant moet staan voor de bescherming van de slachtoffers, door ervoor te zorgen dat zij in elk geval spoedig voor de geleden schade worden vergoed.

Daar staat wel tegenover dat zulke regeling geen ongewenste neveneffecten mag hebben en de kandidaat-spijtoptanten niet de indruk mag geven dat zij, via de strafrechtelijke immunitéit, alle financiële verantwoordelijkheid zullen ontlopen, hoewel hun financiële draagkracht voldoende is om hun slachtoffers volledig te vergoeden.

Daartoe moet ervoor worden gezorgd dat de Staat in de rechten en de verplichtingen van de burgerlijke partijen wordt gesteld. Daardoor kan de overheid, zo zij dat nodig acht, van de spijtoptant de terugbetaling vorderen van de bedragen die zij in zijn plaats heeft gestort. Voor de uitoefening van dat recht zal de Staat over een discretionaire bevoegdheid beschikken.

Om na te gaan of zo'n vordering wel de moeite loont, kan rekening worden gehouden met de volgende elementen: de draagwijdte van de onthullingen van de kandidaat-spijtoptant, de omvang van zijn onroerend en roerend vermogen, de vraag of hij al dan niet beschermingsmaatregelen heeft genoten, de graad van de door de burgerlijke partijen geleden schade enzovoort.

d) *Tegensprekelijk debat*

Het arrest waarbij strafrechtelijke immunitéit wordt verleend, alsook het getuigenis van de spijtoptant, moeten worden gevoegd bij het strafdossier van alle door de kandidaat-spijtoptant aangegeven personen.

Aldus ziet de rechter die het getuigenis als bewijsmiddel gebruikt, dat die onthullingen werden gedaan in het kader van de regelgeving op de spijtoptanten; bovendien kan hij ook kennis nemen van de aard en de inhoud van het akkoord. Het zou onaanvaardbaar zijn dat een rechter een getuigenis in overweging en in aanmerking neemt, zonder dat hij de betrouwbaarheid en de oorsprong van die verklaring kan nagaan.

Door die stukken bij het strafdossier te voegen, is een tegensprekelijk debat tussen de procesvoerende partijen mogelijk. Met name voor de aangegeven personen is dat van belang.

e) *Wettelijk bewijs*

De onderzoeks- en de feitenrechters die de door de kandidaat-spijtoptant aangegeven misdrijven moeten

chargés d'examiner les infractions dénoncées par le candidat repentant, qui auront comme seule tâche d'apprécier si le témoignage est fiable et s'il peut servir de base à une condamnation.

L'acceptation par la chambre spéciale de l'accord n'emporte pas irrévocablement que les révélations faites doivent être considérées comme vérités établies et suffisent à elles seules à prononcer une condamnation à charge du prévenu dénoncé.

Il faut prévoir un mode de preuve légale qui garantisse qu'un individu ne puisse être condamné sur base des seules déclarations d'un repentant, lesquelles sont par essence précaires. Le témoignage du repentant doit être corroboré par d'autres éléments de preuve.

Toutefois, afin de tempérer la rigueur de ce principe, la pratique nous enseigne qu'il arrive rarement qu'un individu soit poursuivi et condamné sur base des seules déclarations d'un dénonciateur. En effet, le dossier pénal est souvent étoffé d'autres éléments de preuve qui ont d'ailleurs souvent été découverts suite à la dénonciation opérée. En conclusion, rares sont les cas où un individu est condamné sur base d'une dénonciation non étayée.

f) Exclusion de l'anonymat

Afin de garantir l'efficacité du témoignage du repentant, on doit exclure toute possibilité d'anonymat dans le chef de celui-ci. Son identité doit être mentionnée absolument dans le dossier pénal. La force probante d'une dénonciation est souvent fonction de la personnalité de celui qui l'a faite.

Il est dès lors impératif de pouvoir identifier l'accusateur, d'autant plus que l'anonymat envisagé ne doit pas permettre à l'accusé d'y trouver des moyens procéduraux de se soustraire à l'action de la justice. On doit agir dans un souci de transparence.

Il est possible de trouver des mesures alternatives de nature à assurer la sécurité du repentant et qui seront explicitées par après.

g) Mandat non renouvelable

Eu égard au caractère exceptionnel de la mesure envisagée, il est à notre sens hautement préférable que le mandat conféré aux chambres spéciales ne soit pas renouvelable. Il faut absolument éviter qu'une certaine habitude s'installe dans le chef des magistrats chargés de décider de l'opportunité d'une immunité pénale. Un renouvellement des cadres sera

behandelen, mogen de beslissing om hem immuniteit te verlenen niet opnieuw in het geding brengen. Hun enige taak bestaat erin na te gaan of het getuigenis betrouwbaar is en tot een veroordeling kan leiden.

Dat de bijzondere kamer het akkoord aanvaardt, heeft niet tot onherroepelijk gevolg dat de gedane onthullingen als onomstotelijk vaststaande waarheid moeten worden beschouwd en dat zij op zich volstaan om de aangegeven betichte te veroordelen.

Er moet worden voorzien in een wettelijke bewijsvoering die de garantie biedt dat niemand uitsluitend kan worden veroordeeld op grond van de verklaringen van de spijtoptant, want die zijn in wezen onzeker. Het getuigenis van de spijtoptant moet worden geschraagd met ander bewijsmateriaal.

Een en ander vergt een minder strenge aanpak dan men zou verwachten, want uit de praktijk blijkt dat iemand zelden uitsluitend op basis van de verklaringen van een spijtoptant wordt vervolgd en veroordeeld. Het strafdossier bevat immers veelal nog andere bewijsstukken, die overigens vaak aan het licht zijn gekomen als gevolg van de onthullingen. Tot besluit kan worden gesteld dat het zelden voorkomt dat iemand wordt veroordeeld op grond van een niet-gestaafde verklaring.

f) Verplichte bekendmaking van de identiteit

Om de doeltreffendheid van het getuigenis van de spijtoptant te waarborgen, mag die in geen geval anoniem blijven. Zijn identiteit moet hoe dan ook in het strafdossier worden vermeld. De bewijskracht van een onthulling hangt vaak af van de persoonlijkheid van de onthuller.

Daarom is het noodzakelijk dat men weet van wie de beschuldigingen uitgaan, temeer daar moet worden voorkomen dat die anonimiteit de beschuldigde een proceduremiddel in handen zou spelen om zich aan een berechting te onttrekken. Het komt erop aan een zo groot mogelijke transparantie na te streven.

Er kunnen alternatieve maatregelen worden gevonden die garant staan voor de veiligheid van de spijtoptant. Hieronder worden ze nader toegelicht.

g) Niet-hernieuwbaar mandaat

Aangezien de in uitzicht gestelde maatregel uitzonderlijk is, vinden wij het ten zeerste verkieslijk dat het aan de bijzondere kamers toegekende mandaat niet-hernieuwbaar zou zijn. Hoe dan ook moet worden voorkomen dat de magistraten die uitspraak moeten doen over de gepastheid van strafrechtelijke immuniteit, terzake vaste gewoonten gaan aanne-

de nature à éviter une certaine banalisation du système et renforcera l'efficacité de celui-ci.

V. PROTECTION

a) *Raison d'être*

Il ressort des expériences étrangères qu'une réglementation sur les repentis ne peut être fructueuse que si elle va de pair avec des mesures pouvant garantir la sécurité personnelle des repentis et de leur famille proche.

Ces personnes qui, par leur aide, permettent d'élucider des faits particulièrement graves doivent être protégées. L'on ne saurait faire abstraction des menaces de rétorsions dont elles pourraient être l'objet. Elles doivent en conséquence bénéficier de mesures de protection exceptionnelles.

b) *Mesures envisagées*

On pourra ainsi accorder au repentit et à sa famille proche une aide financière, une nouvelle identité, un nouvel emploi tant en Belgique qu'à l'étranger, ainsi que de nouveaux documents d'identité, passeport, numéro de sécurité sociale et de pension...

D'une manière générale, il devra leur être accordé tout moyen utile de nature à assurer leur sécurité.

L'aide financière sera versée par le même fonds destiné à indemniser les parties civiles.

c) *Rôle du pouvoir judiciaire*

Une telle protection est accordée au candidat repentit lorsqu'il apporte des preuves sérieuses que lui et sa famille sont réellement menacés. Cette décision sera prise par la chambre spéciale instituée par la présente proposition de loi.

Les mesures concrètes de protection seront couvertes par la confidentialité et conservées au secret absolu. Elles ne pourront évidemment être versées au dossier pénal ouvert à charge des personnes dénoncées.

VI. EFFICACITE DE LA LOI

Il est souhaitable, vu le caractère exceptionnel de la présente réglementation, que le Parlement demande au ministre de la Justice de lui faire un rapport annuel sur l'application de cette loi.

men. Door de geregelde vernieuwing van het personeelsbestand voorkomt men een zekere banalisering van de regeling en maakt men ze zelfs doeltreffender.

V. BESCHERMING

a) *Bestaansreden*

Uit de ervaringen in het buitenland blijkt dat een regelgeving inzake spijtoptanten slechts vruchten afwerpt, indien ze gepaard gaat met maatregelen die de persoonlijke veiligheid van de spijtoptanten, als ook die van hun naaste familieleden waarborgen.

Wie er mee voor zorgt dat bijzonder ernstige feiten aan het licht komen, verdient bescherming. Men kan de bedreigingen en vergeldingsacties waarvan spijtoptanten het slachtoffer kunnen worden, niet buiten beschouwing laten. Bijgevolg moeten zij uitzonderlijke beschermingsmaatregelen kunnen genieten.

b) *In uitzicht gestelde maatregelen*

Zo zou men de spijtoptant en zijn naaste familieleden financiële steun kunnen verlenen, een nieuwe identiteit bezorgen, een andere baan zowel in België als in het buitenland, nieuwe identiteitsbewijzen, andere paspoorten, een nieuw sociale zekerheids- en pensioennummer,...

In het algemeen moeten zij alle nodige middelen krijgen om hun veiligheid te waarborgen.

De financiële hulp zal worden gestort door het fonds waaruit ook de burgerlijke partijen worden vergoed.

c) *Rol van de rechterlijke macht*

Een kandidaat-spijtoptant kan soortgelijke bescherming genieten wanneer hij ernstige bewijzen aanvoert waaruit blijkt dat hij en zijn familie werkelijk in gevaar verkeren. De beslissing terzake is in handen van de bijzondere kamer die bij dit wetsvoorstel wordt opgericht.

De concrete beschermingsmaatregelen zullen in alle vertrouwelijkheid worden getroffen en volstrekt geheim blijven. Uiteraard mogen zij niet bij het dossier worden gevoegd dat tegen de aangegeven personen werd geopend.

VI. DOELTREFFENDHEID VAN DE WET

Gelet op de uitzonderlijke aard van deze regelgeving, is het wenselijk dat het parlement de minister van Justitie verzoekt jaarlijks verslag uit te brengen over de toepassing van deze wet.

Il conviendrait également, pour garantir une plus grande efficacité à la loi, d'envisager un mécanisme de protection des repentis au niveau européen, l'exiguïté de notre territoire rendant difficile le reclassement de ceux-ci.

A. DUQUESNE
J.-P. MOERMAN

Met het oog op de grootst mogelijke doeltreffendheid van deze wet ware het aangewezen te voorzien in een Europese beschermingsregeling voor spijtoptanten. Ons grondgebied is zo klein dat het moeilijk is om hen weer in de maatschappij in te schakelen.

PROPOSITION DE LOI

CHAPITRE Ier

Disposition générale

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution à l'exception des articles 7 à 11 qui règlent une matière visée à l'article 77 de la Constitution.

CHAPITRE II

L'immunité pénale

Art. 2

Une immunité pénale pourra être accordée à toute personne:

- en aveu sur sa participation à des faits infractionnels, même si elle a déjà été condamnée pour ces faits, et,

- qui fournira à la justice des informations permettant de lutter efficacement contre la criminalité organisée, le grand banditisme et le terrorisme.

Art. 3

L'immunité pénale ne peut être accordée que si les moyens d'investigation classiques s'avèrent inefficaces pour lutter contre la criminalité organisée, le grand banditisme et le terrorisme. Cette appréciation se fera au cas par cas.

Elle doit permettre la découverte et/ou la répression d'infractions graves qui n'auraient pas été portées à la connaissance des autorités judiciaires ou qui n'auraient pu être poursuivies sans les révélations du candidat repent.

Art. 4

L'immunité pénale n'est accordée que si les conditions suivantes sont remplies :

1° les révélations doivent être sincères, fiables, complètes et révélatrices, eu égard aux connaissances et possibilités des candidats repentis;

WETSVOORSTEL

HOOFDSTUK I

Algemene bepaling

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet, met uitzondering van de artikelen 7 tot 11 die een aangelegenheid regelen als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet.

HOOFDSTUK II

Strafrechtelijke immuniteit

Art.2

Strafrechtelijke immuniteit kan worden verleend aan eenieder:

- die bekend dat hij heeft deelgenomen aan strafbare feiten, zelfs indien hij voor die feiten reeds veroordeeld werd, en,

- die het gerecht inlichtingen verstrekt welke het mogelijk maken efficiënt de strijd aan te binden tegen de georganiseerde misdaad, het zwaar banditisme en het terrorisme.

Art.3

De strafrechtelijke immuniteit kan slechts worden verleend als de klassieke onderzoeksmiddelen ontoereikend blijken om de georganiseerde misdaad, het zwaar banditisme en het terrorisme doeltreffend te bestrijden. Daarbij wordt elk geval apart beoordeeld.

Ze moet de ontdekking en/of de bestraffing mogelijk maken van zware misdrijven die, zonder de onthullingen van de kandidaat-spijtoptant, niet ter kennis van de rechterlijke overheid hadden kunnen worden gebracht of niet hadden kunnen worden vervolgd.

Art. 4

Strafrechtelijke immuniteit wordt slechts verleend mits de volgende voorwaarden vervuld zijn :

1° de onthullingen moeten oprecht, betrouwbaar, volledig en relevant zijn, met inachtneming van de kundigheden en mogelijkheden van de kandidaat-spijtoptanten;

2° elles doivent être faites au plus tard avant le renvoi des infractions dénoncées devant une juridiction de fond;

3° l'infraction commise par le candidat repentant doit être d'une gravité moindre par rapport aux infractions susceptibles d'être poursuivies sur base de ses révélations;

4° le candidat repentant ne doit pas avoir averti, ou fait avertir, afin de leur permettre de se soustraire à l'action de la justice, les personnes susceptibles d'être poursuivies sur base de ses révélations.

Art. 5

Le candidat repentant ne pourra bénéficier d'aucune immunité pénale à raison des infractions suivantes : atteinte à la personne du Roi, faits de mœurs, crimes de sang, crimes portant atteinte à la sécurité nationale.

Art. 6

L'immunité pénale pourra porter, selon l'importance des révélations faites, soit sur l'ensemble des infractions commises par le candidat repentant, soit seulement sur une partie de celles-ci. Aucun lien direct entre l'infraction commise par le repentant et l'infraction dénoncée n'est exigé pour qu'il y ait lieu à application de la présente loi.

La demande d'immunité pénale doit être formulée par le candidat repentant devant le procureur du Roi. Il en sera dressé procès-verbal. Elle peut être formulée tant que les infractions commises par le candidat repentant n'ont pas fait l'objet d'un renvoi devant le tribunal de police, le tribunal correctionnel ou la cour d'assises. Elle peut également être formulée lorsque le candidat repentant a fait l'objet d'une condamnation définitive.

L'immunité pénale a pour effet, si les infractions commises par le candidat repentant n'ont pas fait l'objet d'un renvoi devant l'une des juridictions visées à l'alinéa 2, d'éteindre l'action publique.

Si le candidat repentant a déjà fait l'objet d'une condamnation définitive, l'immunité pénale pourra porter, sur les modalités d'exécution de sa peine. Les avantages ainsi accordés auront un caractère irrévocable.

L'immunité pénale ne pourra être remise en cause par le juge d'instruction ou du fond chargé d'examiner les infractions dénoncées par le repentant.

2° zij moeten gedaan worden uiterlijk voordat de aangegeven misdrijven naar een feitenrechter worden verwezen;

3° het door de kandidaat-spijtoptant gepleegde misdrijf moet minder zwaar zijn dan de misdrijven die op grond van zijn onthullingen kunnen worden vervolgd;

4° om de personen die, op grond van zijn onthullingen, vervolgd kunnen worden niet in staat te stellen zich aan een berechting te onttrekken, mag de kandidaat-spijtoptant hen niet hebben verwittigd of laten verwittigen.

Art. 5

De kandidaat-spijtoptant kan geen strafrechtelijke immunité genieten voor de volgende misdrijven : aanslag op de persoon van de Koning, zedenfeiten, moord, misdaden tegen 's lands veiligheid.

Art. 6

De strafrechtelijke immunité kan, naar gelang van het belang van de gedane onthullingen, betrekking hebben op alle of een deel van de misdrijven die de kandidaat-spijtoptant heeft gepleegd. Opdat deze wet toepassing kan vinden is geen rechtstreeks verband vereist tussen het misdrijf dat de kandidaat-spijtoptant gepleegd heeft en het misdrijf dat hij aan geeft.

De kandidaat-spijtoptant moet zijn verzoek om strafrechtelijke immunité doen voor de procureur des Konings. Daarvan wordt een proces-verbaal opgemaakt. Het verzoek kan worden gedaan zolang de door de kandidaat-spijtoptant gepleegde misdrijven niet zijn verwezen naar de politierechtbank, de correctionele rechtbank of het hof van assisen. Het kan tevens worden gedaan wanneer de kandidaat-spijtoptant definitief werd veroordeeld.

Indien de door de kandidaat-spijtoptant gepleegde misdrijven niet werden verwezen naar een van de in het tweede lid bedoelde rechtscolleges, doet de strafrechtelijke immunité de strafvordering vervallen.

Indien de kandidaat-spijtoptant reeds definitief veroordeeld werd, kan de strafrechtelijke immunité betrekking hebben op de wijze van tenuitvoerlegging van zijn straf. De aldus toegekende voordelen zijn onherroepelijk.

De onderzoeksrechter of de feitenrechter die de door de spijtoptant aangegeven misdrijven moet behandelen, kan de strafrechtelijke immunité niet opnieuw in het geding brengen.

CHAPITRE III

La chambre spéciale de la cour d'appel

Art. 7

Auprès de chaque cour d'appel, il est instauré une chambre spéciale composée d'un conseiller et d'un membre du parquet général, laquelle aura pour mission d'apprécier l'opportunité d'accorder au candidat repentini une immunité pénale et les mesures de protection visées à l'article 14 de la présente loi.

Art. 8

Les membres de la chambre spéciale sont désignés en raison de leur expérience, ainsi que de la loyauté et de l'intégrité dont ils ont toujours fait preuve à l'estime de leurs pairs et sur présentation de ceux-ci.

Ils sont désignés :

- pour les conseillers, par les cours d'appel sur proposition de dix conseillers tirés au sort par le premier président de la Cour de cassation parmi les conseillers du ressort de ladite cour d'appel;

- pour les membres du parquet, sur proposition du procureur général du ressort de la cour d'appel.

L'acte de présentation et ses motifs est soumis à l'avis du Conseil supérieur de la Justice. Le dossier est ensuite transmis sans délai au ministre de la Justice pour nomination.

Le mandat conféré à ces chambres spéciales n'aura qu'une durée de quatre ans non renouvelable.

Art. 9

Le procureur du Roi saisit la chambre spéciale s'il constate :

- que les conditions prévues aux articles 2 et 4, 2° et 3° sont remplies,
- et que la demande d'immunité pénale formulée devant lui n'apparaît pas manifestement dénuée de fondement au regard des autres conditions imposées par la présente loi.

Durant l'examen de la demande par la chambre spéciale, aucune décision de renvoi devant l'une des

HOOFDSTUK III

De bijzondere kamer bij het hof van beroep

Art. 7

Bij ieder hof van beroep wordt een bijzondere kamer opgericht waarin een raadsheer en een lid van het parket-generaal zitting hebben en die tot taak heeft te oordelen of het geraden is aan de kandidaat-spijtoptant strafrechtelijke immunitet en de in artikel 14 van deze wet bedoelde beschermende maatregelen te verlenen.

Art. 8

De leden van de bijzondere kamer worden aangewezen op grond van hun ervaring en van de eerlijkheid en de rechtschapenheid waarvan zij steeds blijk hebben gegeven, op grond van de achting van hun ambtgenoten en op dier voordracht.

Die aanwijzing geschiedt:

- wat de raadsheren betreft, door de hoven van beroep op voorstel van tien raadsheren die door de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie worden geloot uit de raadsheren van het rechtsgebied van het bedoelde hof van beroep;

- wat de leden van het parket betreft, op voorstel van de procureur-generaal van het rechtsgebied van het hof van beroep.

De akte van voordracht wordt samen met de redenen ervan voor advies voorgelegd aan de Hoge Raad voor de Justitie. Het dossier wordt vervolgens onverwijld overgezonden aan de minister van Justitie met het oog op de benoeming.

Het aan die bijzondere kamers opgedragen mandaat zal ten hoogste vier jaar duren en is niet hernieuwbaar.

Art. 9

De procureur des Konings maakt de zaak aanhangig bij de bijzondere kamer wanneer hij vaststelt:

- dat voldaan is aan de voorwaarden bedoeld in de artikelen 2 en 4, 2° en 3°,
- en dat het in zijn tegenwoordigheid gedane verzoek om strafrechtelijke immunitet niet kennelijk ongegrond is ten opzichte van de overige door deze wet opgelegde voorwaarden.

Tijdens de behandeling van het verzoek door de bijzondere kamer kan geen beslissing tot verwijzing

juridictions visées à l'article 6, alinéa 2, ne peut être prononcée pour les infractions commises par le candidat repentí.

Le conseiller de la chambre spéciale se prononce par voie d'arrêt motivé après avoir entendu préalablement en son rapport le ministère public et le candidat repentí éventuellement accompagné de son conseil, sur l'opportunité de faire bénéficier celui-ci d'une immunité pénale.

En cas d'acceptation, le conseiller doit mentionner en échange de quelle information l'immunité pénale a été accordée, en fixer l'étendue, et éventuellement statuer, si la demande lui en est faite, sur les mesures de protection sollicitées par le repentí visées à l'article 14 de la présente loi.

Art. 10

L'arrêt prononçant l'immunité pénale ainsi que les révélations du repentí doivent être obligatoirement versés au dossier pénal ouvert à charge des personnes dénoncées. Toute possibilité d'anonymat doit être exclue dans le chef du repentí.

Art. 11

Les révélations du repentí ne peuvent justifier à elles seules la condamnation de la personne à charge de laquelle elles ont été faites. Elles doivent être étayées par d'autres éléments de preuve. Cette appréciation est portée par la juridiction appelée à connaître du fond de l'affaire relative aux faits dénoncés.

CHAPITRE IV

L'indemnisation des victimes

Art. 12

Il est créé un fonds spécial auprès du ministère de la Justice destiné d'une part à indemniser, le cas échéant, les victimes du repentí et d'autre part, à couvrir le coût des mesures de protection du repentí.

Art. 13

Les personnes lésées par les infractions commises par le repentí obtiendront, à charge du fonds spécial visé à l'article 12, une juste indemnisation de leur préjudice.

naar een van de in artikel 6, tweede lid, bedoelde rechtscolleges worden uitgesproken voor de door de kandidaat-spijtoptant gepleegde misdrijven.

De raadsheer van de bijzondere kamer spreekt zich, nadat hij vooraf het verslag van het openbaar ministerie en van de kandidaat-spijtoptant, eventueel vergezeld van zijn raadsman, heeft gehoord, bij wege van een met redenen omkleed arrest uit over de raadszaamheid van het verlenen van strafrechtelijke immunititeit.

Ingeval strafrechtelijke immunititeit wordt verleend moet de raadsheer vermelden in ruil voor welke informatie ze is verleend, de draagwijdte ervan bepalen en eventueel, indien hem daar om wordt verzocht, uitspraak doen over de door de spijtoptant gevraagde beschermende maatregelen als bedoeld in artikel 14 van deze wet.

Art. 10

Het arrest waarbij de strafrechtelijke immunititeit uitgesproken wordt, alsmede de onthullingen van de spijtoptant, moeten bij het ten laste van de aangegeven personen geopende strafdossier worden gevoegd. De spijtoptant kan in geen geval aanspraak maken op anonimiteit.

Art. 11

De onthullingen van de spijtoptant kunnen op zichzelf geen verantwoording zijn om de persoon ten laste van wie zij gedaan werden, te veroordelen. Zij moeten door ander bewijsmateriaal worden gestaafd. Die afweging geschiedt door het gerecht dat in de beoordeling treedt van de grond van de zaak zelf die betrekking heeft op de aangegeven feiten.

HOOFDSTUK IV

Schadeloosstelling van de slachtoffers

Art. 12

Bij het ministerie van Justitie wordt een bijzonder fonds opgericht, dat enerzijds bestemd is om in voorkomend geval de slachtoffers van de spijtoptant te vergoeden en anderzijds de kosten voor de maatregelen ter bescherming van de spijtoptant te dekken.

Art. 13

De personen die werden benadeeld door de door de spijtoptant gepleegde misdrijven, ontvangen voor hun nadeel een billijke schadeloosstelling die ten laste van het in artikel 12 bedoelde fonds komt.

L'Etat sera subrogé aux droits et obligations des victimes et pourra en conséquence, s'il l'estime nécessaire en fonction des éléments de la cause, se retourner contre le repenté pour obtenir le remboursement des sommes qu'il a déboursées pour lui.

CHAPITRE V

Les mesures de protection

Art. 14

Les candidats repentis obtiendront, pour eux et leurs proches, une protection s'ils prouvent que suite à leurs révélations, ils s'exposent à des représailles graves.

Ils pourront bénéficier, ainsi que leurs proches, de toute mesure utile destinée à assurer leur protection, au nombre desquelles on pourra retrouver, sans que cette liste soit limitative :

- une nouvelle identité ainsi que les attributs y afférents (carte d'identité, passeport, numéro de sécurité sociale et de pension, etc.);
- une aide financière;

- une nouvelle profession en Belgique ou à l'étranger.

La demande de protection doit être formulée par le candidat repenté lors de l'instruction de son cas devant la chambre spéciale instituée par l'article 7 de la présente loi.

Les mesures de protection accordées seront couvertes par la confidentialité et conservées au secret absolu.

CHAPITRE VI

Dispositions finales

Art. 15

Le ministre de la Justice fera un rapport annuel devant la Chambre des représentants sur l'application de la présente loi.

De Staat treedt in de rechten en verplichtingen van de slachtoffers en kan zich bijgevolg, zo hij zulks op grond van de elementen in het geding noodzakelijk acht, tegen de spijtoptant keren om de terugbetaling te verkrijgen van de bedragen die hij voor hem heeft uitbetaald.

HOOFDSTUK V

Beschermingsmaatregelen

Art. 14

De kandidaat-spijtoptanten krijgen voor henzelf en voor hun naaste verwanten bescherming als zij bewijzen dat zij zich, als gevolg van hun onthullingen, aan ernstige vergeldingsmaatregelen blootstellen.

Net als hun naaste verwanten kunnen zij iedere nuttige maatregel genieten die in de volgende, niet exhaustieve lijst is opgenomen:

- een nieuwe identiteit alsmede de daaraan gekoppelde personalia (identiteitskaart, paspoort, pensioen- en sociale-zekerheidsnummer, enz.);
- financiële hulp;

- een nieuw beroep in België of in het buitenland.

De aanvraag tot bescherming moet door de kandidaat-spijtoptant worden gedaan wanneer zijn dossier door de in artikel 7 van deze wet ingestelde bijzondere kamer wordt behandeld.

De toegekende beschermingsmaatregelen zijn vertrouwelijk en er geldt strikte geheimhouding voor.

HOOFDSTUK VI

Slotbepalingen

Art. 15

De minister van Justitie brengt aan de Kamer van volksvertegenwoordigers jaarlijks verslag uit over de toepassing van deze wet.

Art. 16

La présente loi entre en vigueur à la date fixée par le Roi et au plus tard le premier jour du septième mois qui suit celui au cours duquel elle aura été publiée au *Moniteur Belge*, à l'exception des articles 7 et 8 qui entrent en vigueur le jour de sa publication au *Moniteur Belge*.

9 septembre 1998

A. DUQUESNE
J.-P. MOERMAN

Art. 16

Deze wet treedt in werking op de door de Koning vastgestelde datum en uiterlijk de eerste dag van de zevende maand volgend op de maand waarin ze in het *Belgisch Staatsblad* wordt bekendgemaakt, met uitzondering van de artikelen 7 en 8 die in werking treden op de dag waarop de wet in het *Belgisch Staatsblad* wordt bekendgemaakt.

9 september 1998